

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

(Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 4, Aralık/December 2022)

Hulusi EREN

Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan
Üniversitesi
hulusieren@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-0483-0314>

'Nev-Heves' Bir Şairin İlk Şiirleri: Dânişî-zâde Şevket Gavsî'nin 'Bahâr-ı Hevesim' Adlı Şiir Mecmuası

*The First Poems Of The 'Nev-Heves' Poet: Dânişî-zâde
Şevket Gavsî's Poetry Journal named 'Bahâr-ı Hevesim'*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 13.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 14.12.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2022

Atıf/Citation

Eren, H. (2022). 'Nev-Heves' Bir Şairin İlk Şiirleri: Dânişî-zâde Şevket Gavsî'nin "Bahâr-ı Hevesim" İsimli Şiir Mecmuası. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 6 (4), 1779-1807.
<https://doi.org/10.34083/akaded.1203536>

Eren, H. (2022). The First Poems Of The 'Nev-Heves' Poet: Dânişî-zâde Şevket Gavsî's Poetry Journal named "Bahâr-ı Hevesim". *Journal of Academic Language and Literature*, 6 (4), 1779-1807.
<https://doi.org/10.34083/akaded.1203536>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.

This article was checked by iThenticate.

*Bu çalışma, [Creative Commons Atıf 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) Uluslararası Lisansı altında lisanslanmıştır.

Öz

19. asrın ikinci yarısında doğan Mahmud Şevket Gavsî Bey, Osmanlı'nın son dönem şairlerindedir. Neyzenlik yapan, musiki ile de yakından ilgilenen Şevket Bey klasik edebiyatın son döneminde Gavsî mahlasıyla şiirler yazarak geleneğin devamına katkı sağlamıştır. *Bahâr-ı Hevesim*, *Şâir Dâniş Bey* ve *Gülzâr-ı Şebâb*, onun hayatının farklı dönemlerinde kaleme aldığı Türkçe manzumelerini bir araya getirdiği eserleridir. Bunlardan *Bahâr-ı Hevesim*, şairin ilk eseri olmasıyla dikkat çeker. Eser, 1308/1891'de Gavsî'nin çocukluk yıllarına rastlayan bir tarihte tertip edilmiştir. Mecmua niteliğindeki eserde farklı nazım şekilleriyle yazılan 15 manzume bulunur. Kendisini “nev-heves” bir şair olarak niteleyen şair, şiir yazma hevesine yenik düşerek mecmuasındaki şiirleri kaleme aldığını ifade etmektedir.

Bu çalışmada Şevket Gavsî'nin *Bahâr-ı Hevesim* adlı eseri ele alınmıştır. Eserde bulunan şiirler önce şekil yönünden bir incelemeye tabi tutulmuş, ardından bunların muhteva yönüyle değerlendirmesi yapılmıştır. Böylece şairin edebî şahsiyetine dair bilinenlere katkılar sunmak ve bir eserin daha literatüre kazandırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonunda ise eserin transkribe metnine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Divan Şiiri, Şiir Mecmuası, Şevket Gavsî, Bahâr-ı Hevesim.

Abstract

Born in the second half of the 19th century, Mahmud Şevket Gavsî Bey is one of the last period poets of the Ottoman Empire. Mahmud Şevket Bey who is a flute player and closely interested in music, contributed to the continuation of the tradition by writing poems under the pseudonym Gavsî in the last period of classical literature. Bahâr-ı Hevesim, Şâir Dâniş Bey and Gülzâr-ı Şebâb are his works in which he brings together the Turkish poems he wrote in different periods of his life. Among them, Bahâr-ı Hevesim draws attention as it is the first work of the poet. The work was arranged in 1308/1891, on a date that coincides with the childhood years of Gavsî. There are 15 verses written in different verse forms in the work which is a journal. The poet, who describes himself as a nev-heves poet in his work, states that he succumbed to the enthusiasm of writing poetry and wrote the poems in his journal.

In this study, Şevket Gavsî's work called Bahâr-ı Hevesim is discussed. The poems in the work were first examined in terms of form, and then they were evaluated in terms of content. Thus, it is aimed to contribute to what is known about the literary personality of the poet and to bring another work to the literature. At the end of the study, the transcript of the work is included.

Keywords: Divan Poetry, Poetry Journal, Şevket Gavsî, Bahâr-ı Hevesim.

Giriş

Silistre Muhafızı Şehit Musa Paşa'nın torunu, Mudanya kaymakamlığında bulunan Hasan Dâniş Bey'in oğlu olan Dânişmendzâde Şevket Gavsî 1290/1873 yılında Edirne'de doğmuştur. Asıl adı Mahmud Şevket'tir. Üç yaşındayken babası şair Dâniş Bey'i kaybetmiştir. Edirne Askerî Rüşdîsi'nde ve Mülkî İdâdisi'nde eğitim aldıktan sonra bir müddet de Mülkiye Mektebi'nde eğitim görmüştür. Harbiye nezaretine bağlı Bâb-ı Seraskeriyye Levâzım Dairesi Mümeyyizliği'nde başlayan memuriyet hayatını bu nezaretin muhtelif yerlerinde 28 yıl sürdürdükten sonra 1325/1908 yılında emekliye ayrılmıştır. Geri kalan ömrünü öğretmenlikle sürdüren Gavsî, musiki ile de yakından ilgilenmiştir. 1922-1925 yılları arasında Yenikapı Mevlevihanesi'nde serneyzen Rauf Yekra ile neyzenlik yapmıştır. Öğretmenliğin yanı sıra müzik ve ney dersleri de vermiş, 1954'te vefat ederek Edirnekapı'ya defn olunmuştur (İnal, 1969, s. 466; Uslu, 2020).

Mevlevî kültürüyle yetişen Mahmud Şevket, Yenikapı Mevlevihanesi dervişlerinden olup burada 18 yıl *Mesnevî* okumuştur. Mevlevîliği ve musikişinaslığı ile kimi kaynaklarda adından Neyzen Şevket Gavsî olarak söz edilir (Özalp, 1986, s. 89-90). İbnülemin Mahmud Kemal, Son Asır Türk Şairleri'nde onun için "Üstadâne ney üfleyenlerdendir" ifadesini kullanır (İnal, 1969, s. 466). Aynı zamanda o, Gavsî mahlasıyla şiirler de kaleme almıştır. Divan şiirinin hayal ve mazmunlarına oldukça vakıf olduğu anlaşılan şairin manzumelerinde tasavvufî unsurlara da sıkça rastlanır. Şiirlerinde Mevlana'ya duyduğu muhabbeti sıkça dile getiren şair; sema, dönmek ve sema eylemek gibi Mevlevîliği çağrıştıran terimleri de özellikle kullanmıştır. Bunda Mevlevîliğin etkisi şüphesiz büyüktür ancak Gavsî'nin mutasavvıf bir şair olduğunu söylemek güçtür. Şiirlerinde bazı musikî aletlerinin ve makamlarının varlığı Gavsî'nin musikişinaslığının şiirlerine yansımaları olarak değerlendirilebilir (Birdal, 2013, s. 7-13).

Şevket Gavsî'nin edebî kişiliği üzerinde Muallim Nacî'nin (öl. 1311/1893) büyük etkisi vardır. Onu hikmet sahibi bir şair ve üstad olarak gören Gavsî, Nacî'nin şiirlerine nazire ve tahmisler kaleme almıştır. Yanı sıra Şeyh Galib (öl. 1213/1799) ve Sebk-i Hindî'nin izlerini de Gavsî'nin şiirlerinde görmek mümkündür (Birdal, 2013, s. 17-20). Şair ilk şiir kitabı *Bahâr-ı Hevesim*'i 1308/1891'de kaleme almıştır¹. İkinci eseri *Gülzâr-ı Şebâb* ismini taşımaktadır. İstevan Matbaası'nda 1312/1894 yılında 110 sayfa olarak basılan bu eser daha ziyade bir mecmua niteliğinde olup 4 kaside, 33 tarih, 39 gazel, 2 terbi, 2 tahmis, 1 müstezad, 4 murabba, 4 mesnevi, 5 kıta ve 1 terkib-i bendden müteşekkildir². *Manzûm Târih-i Enbiyâ* şairin üçüncü eseridir. 1895'te İstevan Matbaası'nda 34 sayfa olarak basılmıştır. Eser Atatürk Kitaplığı'nda Bel_Osm_K.00154, İSAM Kütüphanesi'nde 209 ÖZD.M 1895/1313 numarasıyla kayıtlıdır. Bed'-i Kelâm ve İntibâh başlıklarıyla yazılan kısa bir girişten sonra eserde,

¹ Bu eser, şekil ve muhteva yönüyle çalışmada ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

² *Gülzâr-ı Şebâb* hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Birdal 2013).

âlemin yaratılışından Hz. Hud'un peygamberliğine kadar gerçekleşen olaylar manzum olarak Hilkat-i Âlem, Halk-ı Âdem ü Havvâ, Hübût-ı Âdem ü Havvâ, Kâbil ve Hâbil, Vefât-ı Âdem ü Havvâ ve Hz. Şît Aleyhi's-selâm başlıkları altında kaleme alınmıştır. Peygamberler tarihini ele alan eserin kapağında birinci kısım ifadesi bulunmaktadır. Bu ifadeden Gavsî'nin eserini bölüm bölüm tertip etmeyi düşündüğü anlaşılmaktadır. Ancak eserin devamı mevcut değildir. Şairin bir diğer eseri babasını konu edindiği ve onun adını taşıyan *Şair Dâniş Bey*'dir. Küçük bir mecmua görünümündeki eser Atatürk Kitaplığı'nda Bel_Osm_K.07349, Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kitaplığı'nda 0121789, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Katalogu'nda EFKDP065870 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Gavsî'nin bunlar dışında bazı Farsça beyitlerin seçilip tercüme edildiği *Müntehabât-ı Fârisî* (Atatürk Kit. Bel_Osm_K.00970, Atatürk Üni. S. Özege Kol. 0132453) ile *Kavâid-i Fârisiyye* ve *Nesirlerim* isimli üç eserinin daha olduğu bilinmektedir (İnal, 1969, s. 466).

Bu çalışma Şevket Gavsî'nin *Bahâr-ı Hevesim* adlı eserini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmaya konu olan eser önce, şekil ve muhteva yönüyle ayrıntılı olarak incelenecek, daha sonra eserin transkribe metnine yer verilecektir.

1. Şevket Gavsî'nin Bahâr-ı Hevesim Adlı Eseri

Şevket Gavsî'nin ilk şiir kitabıdır. İstanbul Matbaası tarafından 1308/1891 yılında 34 sayfa hâlinde basılmıştır. Eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda Bel_Osm_K.00961, Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Koleksiyonu'nda 0107432, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Katalogu'nda EFKDP065861 ve EFKDP064939 demirbaş numarası ile kayıtlıdır.

1.1. Eserin Şekil Yönünden İncelenmesi

Bir şiir mecmuası hüviyetinde olan *Bahâr-ı Hevesim*, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirleri muhtevidir. Herhangi bir sıralama gözetmeksizin eserde farklı nazım şekilleriyle yazılan 15 manzume sıralanmıştır. Bunların kimisine şiirlerin muhtevasına uygun olarak başlıklar, kimisine de yine manzumenin yazılış amacını özetleyen mensur açıklamalar eklendiği görülmektedir. Mecmuanın kapak sayfasında İsmail Safa'nın (öl. 1318/1901) Gavsî'nin şairliğine dair düşüncelerini özetleyen bir kıtası göze çarpar. Eserin girişinde "Ahmed Cemâl Efendi Birâderimizin İhdâ Buyurdukları Takrîzdir" başlığıyla mensur olarak yazılan bir takriz bulunur. Ardından Şevket Gavsî, eseri hakkındaki düşüncelerini "Mukaddime" başlığı altında yine mensur olarak özetler. Sonra mecmuada sırasıyla "307 Senesine Müsâdif Leyle-i Berât-ı Kesîrül-Berekât İçün Söylenmiştir" başlığıyla kısa bir mesnevi, "Velâdet-i Hümâyûn-ı Hazret-i Abdu'l-Hamîde 308" başlığıyla bir terci-i bend gelmektedir. Ardından bir gazel, mensur bir girişten sonra "Bir Lisân Mu'alliminin Talebesinden İftirâkı Hasebiyle Talebesi Lisânından Son Dersde Okunmak Üzre Yazılmışdır" başlığıyla terci-i bend, "Hem-şîresi Vefât Etmiş Bir Çocuk Lisânından Vâlidesine" başlığıyla yine bir terci-i

bend ve "Hem-şîrem 'Aliye Fatmanın Vefâtı" başlığıyla bir tarih manzumesi yer almaktadır. Daha sonra bir müseddes, mesnevi ve terci-i bend gelmektedir. Eserin devamında "Nazîre-i Gazel-i Hazret-i Mu'allim" başlığıyla Muallim Nâcî'ye nazire olarak yazılan bir şiirin ardından yine iki gazel daha bulunmaktadır. "Birâderim Cemâl Efendi'nin Bir Varaka-i Manzûmesi Zuhûruna Yazılmışdır" başlığıyla yazılan bir nazmdan sonra, mesnevi nazım şekliyle yazılmış "Kitâbe-i Seng-i Mezâr" başlıklı manzume ile eser son bulmaktadır.

Şevket Gavsî'nin mecmuasında bulunan manzumelerin nazım şekilleri, beyit/bent sayıları, vezinleri, kafiye ve redifleri eserdeki tertip sırasına göre aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Nazım Şekli	Beyit/Bend Sayısı	Vezin	Kafiye	Redif
Mesnevî	6	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-
Terci-i Bend	30/5	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-
Gazel	18	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-â	-yî 'aşk
Terci-i Bend	30/5	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-
Terci-i Bend	24/4	<i>mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	-	-
Kıt'a	4	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-m	-
Müseddes	24/4	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-
Mesnevî	10	<i>mef'ülü mefâ 'ilün fe 'ülün</i>	-	-
Terci'-i Bend	12/2	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-
Gazel	5	<i>mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	-âr	olur 'âlem
Gazel	6	<i>mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün</i>	-îr	-i 'aşk olan gönlüm
Kıt'a	6	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-

Kıt'a	2	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-	-
Gazel	14	<i>fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün</i>	-âl	-i tağlara
Mesnevi	22	<i>fâ 'lün fe 'ülün fa 'lün fe 'ülün</i>	-	-

Tabloda da görüldüğü üzere *Bahâr-ı Hevesim*; 3 mesnevi, 4 terci-i bend, 4 gazel, 3 kıta ve 1 müseddesten müteşekkildir. Manzumelerde genel olarak divan şiirinin sıkça kullanılan kalıpları tercih edilmiştir. Ancak kimi zaman nazım şekillerinde klasik formun dışına çıkmıştır. Mecmuada bulunan 4 gazelden ikisi 5 ve 6 beyitken, diğer iki gazel mutavvel olarak 14 ve 18 beyit hâlinde kaleme alınmıştır. Gazellerinin hepsinde redif kullanıldığı, bunların üçünün -âr, -îr ve âl sesleriyle tam, birinin -â sesiyle yarım olarak kafiyelendiği görülmektedir. Divan edebiyatında 20-30 beyitlik kısa mesnevilerin yazıldığı bilinmektedir (İpekten 2005: 59). Mecmuadaki mesnevilerden ikisinin bilinen formdan farklı olarak 10 ve 6 beyit hâlinde daha kısa yazıldığı görülür. Şevket Gavsî, daha sonra kaleme alacağı mesnevi manzumeleri için bunları deneme mahiyetinde kaleme almış gibidir.

Kıta nazım şekilleri genel olarak mahlassız kaleme alınır. Bu genel bir kaide olmakla birlikte uzun kıtalarda şairler çoğunlukla mahlaslarını söylemişlerdir (İpekten, 2005, s. 52). *Bahâr-ı Hevesim*'de bulunan kıtalardan biri 2, biri 4, diğeri 6 beyittir. Bunlardan ilk ikisi mahlassız yazılmış, ancak 6 beyitlik olan kıtada şair mahlasını da zikretmiştir. Mecmuada kullanılan bir diğer nazım şekli terci-i benddir. Terki-i bendler gibi terci-i bendler de 8-20 mısralık 5-7 arası bendlerin birleştirilmesiyle yapılır. Biri gazel kafiyesiyle, diğeri bütün mısraların kafiyelenmesiyle olmak üzere iki kafiye şekli vardır (İpekten, 2005, s. 119). *Bahâr-ı Hevesim*'de mısraların kendi içerisinde kafiyelenmesiyle kurulan ve her bendi dörder mısradan oluşan 4 terci-i bend bulunmaktadır. Bunların ikisi 5, diğer ikisi ise 4 ve 2 bend hâlinde kaleme alınmıştır.

1.2. Eserin Muhteva Yönünden İncelenmesi

Bahâr-ı Hevesim, Şevket Gavsî'nin yazdığı ilk şiirlerini bir araya getirdiği ilk eseridir. Eserin kapak sayfasında İsmail Safa'nın kaleme aldığı bir kıta göze çarpmaktadır. "Şâiri mader-zâd" unvanıyla anılan İsmail Safa¹, Arapça ve Farsçaya hâkim, divan şiiri geleneğine de oldukça vakıf olan bir şairdir. Muallim Naci'den etkilenmiştir. Şiir ve nazımın birbiri yerine kullanılamayacağını savunan şair, şiiri nazımdan ayırır. Ona göre şiir; sanatlı bir söyleyiş, güzel hayal ve kusursuz ahenk unsurlarını bir arada bulundurmalıdır (Yüksel ve Yüce, 2020). Mecmuanın kapak sayfasında bulunan takriz mahiyetindeki manzumede Gavsî'nin şiir ve inşaya fitraten istidadı olduğunu söyleyen

¹ İsmail Safa hakkında ayrıntılı bilgi için bk. (Yüksel ve Yüce, 2020)

İsmail Safa, onun bu yeteneğine hayran olduğunu dile getirir. İlk şiirlerini 18'li yaşlarda kaleme alan bir genç için İsmail Safa'nın kullandığı ifadeler, Gavsî'deki şairlik yeteneğinin farkına varmış olduğunu gösterir. Bu da Gavsî'nin edebî kişiliği için yapılacak değerlendirmeler için oldukça ciddi bir parametre niteliğindedir.

Eser "Ahmed Cemâl Efendi Birâderimizin İhdâ Buyurdıkları Takrîzdir" başlığıyla Cemâl Efendi'nin Gavsî ve onun eseri hakkındaki düşüncelerini muhtevi bir takrizle başlamakta (Şevket Gavsî, 1308, s. 3). Mensur olarak yazılan bu takrizde Cemâl Efendi, *Bahâr-ı Hevesim* isminden hareketle eser için Gavsî'nin hayat baharının (gençliğinin) meyvesi, edep bahçesinin taze fidanı nitelimesinde bulunur. Ayrıca eserdeki manzumeleri doğal ilkbahar çiçeklerine benzetir ve her birinin saf kokusuyla kalbe ferahlık verdiğini dile getirir. Mecmuadaki şiirlerin her birini Gavsî'nin gençlik hevesleri olarak gören ve onu tebrik eden Cemâl Efendi'ye göre bu şiirler, onun şairlik kabiliyetinin ilerleyen yıllarda daha da tekâmül edeceğine birer örnek mahiyetindedir.

İsmail Safa'nın takrizinden sonra eserde Gavsî'nin kaleme aldığı mensur "Mukaddime" gelir (Şevket Gavsî, 1308, s. 4). Bir şiir mecmuası niteliğinde olan eserin ismi, burada *Bahâr-ı Hevesim* olarak zikredilir. Mukaddime bölümünde doğrudan olmasa da eserin sebep-i telifine dair de bilgiler verilir. Gavsî eseri hakkındaki samimi düşüncelerini ihtiva eden bölümde, şiirlerinin zamansız yazıldığını ve semeresinin tam alınmadığının aşikâr olduğunu dile getirir. Burada kullanılan "nâ-be-mevsim" ve "tâmu'l-esmâr" ifadeleriyle Gavsî, şiirlerini vakti gelmeden yahut olgunlaşmadan dalından koparılan çiçeklere/meyvelere benzetir. Eserin yazıldığı tarihlerde (1308/1891) henüz 18 yaşında olduğu düşünülürken, şairin bu teşbihi daha iyi anlaşılacaktır. Gavsî de bunun bilincindedir; zira yine bu bölümde kendisini bir senedir şiir yazan bir "nev-heves", yazdıklarını da "bir çocuğun söyleyebileceği şeyler" olarak görür. Bunları ediplerin nazarına sunmaktan haya ettiğini, ancak içinden gelen şiir yazma hevesine yenik düştüğünü ve hatalarının hoş görüleceği umuduyla kendinde yazma cesareti bulduğunu ifade eder. Gavsî, ileride daha güzel eserler ortaya koymaya muvaffak olma temennisiyle mukaddimesine son verir.

Mecmuadaki ilk manzume "307 Senesine Müsâdif Leyle-i Berât-ı Kesîrû'l-Berekât İçün Söylenmişdir" başlığıyla Berat gecesini için yazılmıştır (Şevket Gavsî, 1308, s. 5). Mesnevî nazım şekliyle yazılan şiir, "Merhabâ ey leyle-i 'âlî-safâ/Nûra gark etdin cihânı merhabâ" beytiyle başlar. Mevlidlerin merhaba bahirlerini andıran beyitten sonra şair, latif isimli berat gecesinin kâinata rahmet ve sevinç saçtığından söz eder. Gavsî de gecenin cezbesine kapılır ve gönlündeki coşku onun kalemini bu şiiri söylemeye sevk eder. Manzumenin makta beytinde matla beytinin aynen tekrarlanmasıyla¹ şiirsel bir ahenk sağlanmıştır. Mesnevi nazım şekline göre oldukça kısa sayılabilecek manzume,

¹ Redd-i matla gibi görünse de kaynaklar (İpekten 1996: 441; Demirel 2004, Tâhirî'l-Mevlevî 1973: 122) redd-i matlanın mısra tekrarıyla yapıldığını belirtmektedir.

şairin de şiirde dile getirdiği gibi, bir hazırlığa dayanmadan anlık heyecanla doğaçlama söylenmiş sözler olduğu kanaatini uyandırmaktadır.

İkinci manzume bir terci-i bend olup “Velâdet-i Hümâyûn-ı Hazret-i ‘Abdu’l-Hamîde 308” başlığı altında Sultan II. Abdulhamid’in doğumunu anmak için kaleme alınmıştır (Şevket Gavsî, 1308, s. 6). 1308/1891’de yazıldığı anlaşılan şiir; 1842’de doğan ve 1876’da tahta çıktığı bilinen sultanın 49 yaşına, saltanatının ise 15. yılına tekabül etmektedir. Devrin padişahı/memduhu için kaside yazmak divan şiirinde bir gelenektir. Gavsî de geleneğin etkisiyle bu minvalde terci-i bendini yazmıştır. Manzumenin birinci ve ikinci bendinde Abdulhamid’in varlığı sevinç ve huzur vesilesi olarak görülür. Üçüncü bendinde onun ihsan ve cömertliğinden övgüyle bahsedilir. Son iki bentte ömrünün ve saltanatının uzun olması için dua edilir. “Revnağ-efzâ-yı vücûd oldu bugün sultân Hamîd/Tal’at ile oldu ‘âlem nâ’îl-i lutf-ı mezîd” vasıta beytiyle de her bendin sonunda padişahın varlığının lütuf ve güzellik vesilesi olduğundan söz edilir.

Terci-i bendin ardından mecmuada bir gazele yer verilmiştir (Şevket Gavsî, 1308, s. 8). Bu gazele redif olarak “aşk” kelimesinin seçilmesi bilinçli bir tercihtir. Böylece her beytin sonunda tekrarlanmasıyla şiirin odağına aşkı alan şair, aşka dair düşüncelerini şiirinde samimi bir dille ifade etmeyi amaçlamıştır. Tasavvufi edanın hâkim olduğu şiirde ele alınan aşk ilahi aşktır. Zira Gavsî’ye göre, kalp gözüyle unsurlar âlemine bakılsa her şeyin hakikatte aşkın güzel çehresinin cezbesine kapıldığı görülecektir. Dalgalı bir deryaya benzeyen aşkın tahsili ise pek müşküldür. Şevket Gavsî’nin Mevlevî kültürüyle yetiştiği, Mevlana’ya duyduğu derin muhabbetle Mevlevîliğe intisap ettiği bilinmektedir (Birdal, 2013, s. 8-9). Manzumede geçen esrâr, nây, Mevlevî, Mevlânâ ve *Mesnevî* gibi kelimeler şairin Mevlana’ya duyduğu muhabbetin bir tezahürüdür. Şiirde “mesnevî-hân” olarak vafedilen Mevlânâ, Tuba ağacının üzerine konmuş bir cennet kuşu olarak aşkın sırrıyla kendisinden geçmiş hâlde *Mesnevî* okumaktadır.

Âşıkane gazelin ardından mecmuada iki terci-i bende yer verilmiştir. Bunların ilki “Bir Lisân Mu’alliminin Talebesinden İftirâkı Hasebiyle Talebesi Lisânından Son Dersde Okunmak Üzre Yazılmışdır” başlığını taşımaktadır (Şevket Gavsî, 1308, s. 11). Şiirden önce “Üstâd-ı muhteremimiz” hitabıyla başlayan önsöz mahiyetinde mensur bir giriş yazılmıştır. Dil öğrenmenin önemine atfen Gavsî, burada şunları söylemektedir: “Dil ilmi, insanın geçimine/yaşamaya vesile olan şeydir. Onu hakkıyla öğrenenin her işi kolay olur. Ondan mahrum kalan ise korku ve ümitsizliğe düşer. Bu hakikatin doğruluğu her zaman aşıkârdır. Dil ilmini öğrenme vadisinde ilk adıma rehberlik edenin efendimiz/üstadımız olduğu herkesçe bilinmektedir. Bu büyük nimetin teşekkürünü eda edebilmenin mümkün olmadığına şüphe yoktur. Ancak ne fayda ki bugün hâlimiz çok perişandır. Zira üstadımız şimdi bizden uzaktadır. Bu hâlde cümlemizin ağlaması gerekir. Fakat dünyanın âdeti budur ki elden bir şey gelmez. Allah’ın lütfu çoktur, umulur ki gönlümüzdeki yaraya (lütfuyla) bir merhem

sürecektir. Çünkü bundan sonra işimiz ah edip ağlamaktır.” Bu duyguların bir şahidi ve tercümanı olması umuduyla terci-i bendin kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Terci-i bendde bahsi geçen talebe ile “Hazret-i üstâd” olarak anılan muallimin kim oldukları belli değildir. Ancak Gavsî'nin şiirlerini telif ettiği tarihte 18'li yaşlarda olması, şairin talebelik yıllarında kendi hocası için bu şiiri yazdığı kanaatini doğurmaktadır. Üstadından/hocasından hangi sebeple ayrıldığına şiirde yer verilmez. “Eylesin müzdâd 'ömrün dâ'imâ Rabb-i 'ibâd” mısraı bu ayrılığın vefat sebebiyle olmadığını gösterir. Şair üzerinde derin etkiler bıraktığı anlaşılan bir hocasından (ihtimal ki tayin sebebiyle) ayrılışını, gayet samimi ve içten bir şekilde dile getirir. Manzumede ki ifadelerle bakıldığında muallimin mülayim sözlerle dersleri talimi ettirdiği, talebelerinin eğitimi için çok gayret gösterdiği, onları manevi evladı olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Terci-i bende vasıta beyti olarak seçilen “Hazret-i üstâd ile min ba'd biz kan ağlarız/Hazret-i üstadı yâd etmekle her ân ağlarız” mısraları her bendin sonunda tekrarlanarak ayrılığın bıraktığı derin etki ön planda tutulmuştur.

Diğer terci-i bend “Hem-şiresi Vefât Etmiş Bir Çocuk Lisânından Vâlidesine” başlığıyla, kız kardeşi vefat eden bir çocuğun dilinden yazılmıştır (Şevket Gavsî, 1308, s. 15). Manzumede herhangi bir isim geçmez. Ancak bir sonraki manzumenin Gavsî'nin kız kardeşi Aliye Fatma'nın vefatı için yazılmış bir tarih olması, Gavsî'nin kız kardeşinin vefatından sonra annesini teskin etmek amacıyla bu terci-i bendi kaleme aldığını göstermektedir. Çocuğu vefat eden bir annenin duyduğu derin teessür, her mısra da içten ifadelerle okuyucuya aktarılmıştır. Şair “Biraz teskîn-i hüzn etsek bıraksan nâlişi bir ân” diyerek annesinin hüznüne ortak olmak, onu bir nebze olsun ferahlatmak arzusundadır.

Terci-i bentten hemen sonra Şevket Gavsî'nin kız kardeşinin ölümüne tarih düşürmek amacıyla yazdığı “Hem-şîrem 'Aliye Fatmanın Vefâtı” başlıklı bir tarih kıtası yer almaktadır (Şevket Gavsî, 1308, s. 17). Manzumede şair kız kardeşi Aliye Fatma'ya “Ey garîk-i bahr-i rahmet ey benim can hâherim” hitabıyla seslenir ve onun vefatından duyduğu derin teessürü dile getirir. “Çıkdı 'arşu'llâha rûh-ı Fâtıma el-hak bu dem” mısraıyla vefat tarihi olarak 1308/1891 verilmiştir. Gavsî'nin o tarihte 18 yaşında olduğu bilindiğine göre kardeşi daha genç bir yaşta vefat etmiştir. Zira şair manzumesinde Aliye Fatma'nın hayattan zevk alamadan genç yaşta verem sebebiyle öldüğünü bildirir ve onun şehitlik mertebesine ulaştığını düşünür.

Tarih kıtasının ardından mecmuada hüznü temalı bir müseddes yer verilmiştir (Şevket Gavsî, 1308, s. 18). Önceki iki manzumenin hemen ardından gelmesi ve manzumede kullanılan ifadeler, müseddesin kız kardeşinin vefatının ardından Gavsî'nin duyduğu üzüntüyü dile getirmek için yazıldığı izlenimi vermektedir. “O gül-femi kaybettim, hem-demim kabre gitti” diyen şair; kalbindeki hüznü aşıkâr etmenin mümkün olmadığını, bu derdin ve gamın dünyada emsalinin bulunmadığını, kaleminin bir gemi olup gözyaşı deryasına gark olduğunu ifade eder.

Felekten ve talihten şikâyet etmek klasik Türk edebiyatında geleneğin bir etkisidir. Şairler gazellerde sevgilinin cefasını, kasidelerde ise hayatta karşılaştıkları zorlukları feleğin gönlünce dönmemesine ve bahtının/talihinin kara olmasına bağlarlar. Müseddesin akabinde Şevket Gavsî de bahtından şikâyet eden bir mesnevi kaleme almıştır (Şevket Gavsî, 1308, s. 20). Klasik edebiyatın bir geleneği olduğu üzere Gavsî de “Ey tâli’-i dûn nedir bu hâlet/Verdin bana da dâ’imâ melâlet” diyerek yaşadığı olumsuzlukların sebebinin kötü talihi olarak görür. Hiç iyi gün yüzü göstermeyen kara bahtı cevriyle onu harap etmiş, her işinde bir bahaneyle ona bin bela göndererek gönlünü yakmış ve göz yaşını akıtmıştır.

Mesneviden sonra *Bahâr-ı Hevesim*’de bir terci-i bend daha bulunmaktadır (Şevket Gavsî, 1308, s. 21). Âşıkane tarzda kaleme alınan manzumenin konusu, klasik edebiyatta alışlageldiği üzere sevgiliye hasret ile onun ayrılığında çekilen elem ve cefadır. Vasıta beytinde tekrarlanan “Rûz u şeb gelmekte bin hicrân bana” mısraıyla manzumedeki ayrılık teması her bent sonlarında pekiştirilir. Zulmetmede mahir olan zalim sevgilinin Gavsî’ye neler çektirdiğini onun hüznü kalbi ve göz yaşları hâl diliyle anlatır. Sevgili ahir zaman Leyla’sı olup şairi Mecnun eylemiştir. Hasretiyle her an el-eman dilese de sevgili ona asla merhamet etmez.

Şevket Gavsî’nin şiirlerinde muasır olan Muallim Nâcî’nin büyük etkisi vardır. Onu mucize sözler söyleyen hikmet sahibi bir üstad olarak gören şair, Muallim Nâcî’nin ölümüne bir de tarih düşürmüştür. Gavsî’nin *Gülzâr-ı Şebâb* isimli eserinde Nâcî’nin “habîr, mevc mevc, müstenîr, eylerim, gözlerin, hayretde” redifli şiirlerini tanzir etmesi, onun şair üzerindeki tesirinin açık bir göstergesidir (Birdal, 2013, s. 202). Gavsî’nin *Bahâr-ı Hevesim* mecmuasında da Muallim Nâcî’ye bir naziresine rastlanır. “Nazîre-i Gazel-i Hazret-i Mu’allim” başlığıyla eserde yer verilen manzume, “olur âlem” redifiyle kaleme alınmıştır (Şevket Gavsî, 1308, s. 22). Hikemî bir eda ile yazılan gazelin matla beytinde gönle dikkat çekilerek gönlün cilalanması üzerinde durulur. Hem aşkın vuku bulduğu mekan hem de insanı vahdete eristirecek manevi idrak merkezi olan gönül, bilindiği üzere tasavvufi edebiyatta bir aynaya benzetilir. Eskiden aynaların gümüşten yapıldığı bilinmektedir. Sürekli silinip parlatılmayan aynalar da zamanlar paslanıp kararır, sûretleri iyi göstermezdi. Kirli ve paslı bir aynanın bir kıymeti yoktur. Aynanın, üzerine düşen görüntüyü aksettirebilmesi ancak cilalı olmasıyla mümkündür. Vahdet olan gönül de kesret tozlarından arındırılmalı, tıpkı bir ayna gibi cilalı yani temiz tutulmalıdır (Üstüner, 2007, s. 224-225). Bu da ancak günah gibi manevi kirler ile masivanın gönülden uzak olmasıyla mümkündür. Allah’ın tecellisi ancak böyle bir gönle olur. Gazelde zahiren bakıldığında karanlık görünen âlemin cilalanmış bir gönülle/kalp gözüyle bakıldığında bütün sırlarını açığa çıkaracağı, hakikatte sevgilinin cemalini gösteren bir aynaya dönüşeceği vurgulanır. Bu durumda gönül vecde gelir ve yârin cemali kainatta bir güneş gibi aşikâr olur.

Muallim Naci'nin tanzir edildiği gazelden sonra mecmuada yine bir gazele yer verilir (Şevket Gavsî, 1308, s. 23). Âşıkane tarzda yazılan gazel, "-i aşk olan gönlüm" rediflidir. Redifte birinci tekil ifadenin kullanılması tesadüfi değildir. Her beytin sonunda tekrarlanan "gönlüm" kelimesiyle şair, gazelinin odağına âşığı temsilen kendisini koyar. Klasik edebiyatta gazellerin muhtevasını aşk temi oluşturur. Daha ziyade âşığın dilinden söylenen şiirlerde, bu temin sınırları gelenekle çizilmiştir. Gavsî'nin gazelinde de geleneğin etkisi açıktır. Sevgili yine insafsız ve zalim bir tip olarak şiirde tasvir edilir. Âşık, böyle bir sevgilinin esiridir. Âşığın yıldızlarla süslü gönül seması, sevgilinin cevri ü cefasıyla yıkılmıştır. Bu hâlden dolayı gece gündüz feryat eder. Ancak iradesi kendi elinde olmadığı için yine de aşkıdan vazgeçemez.

Gazelin ardından mecmuada bir kıta bulunur (Şevket Gavsî, 1308, s. 25). Esas itibariyle kıtalar matla beyti olmayan gazel gibidir. Gazeller genellikle aşk ve sevgiliyi konu edinirken kıtanın konusu daha geniştir (İpekten, 2005, s. 52). Mezkur kıta muhteva itibariyle gazele çok benzemektedir. Yine âşığın dilinden söylenmiş, sevgilinin ona merhamet etmeyişi ve vefasızlığı dile getirilmiştir. Gönlünü bir güzele kaptıran ve aşkın zincirine boyun eğen Gavsî, çokça zaman geçmesine rağmen maşuğunu ona yüzünü göstermeyişiinden şikâyet eder. Vuslat kadehinden bir yudum alma umuduyla maşuğunun eteğini göz yaşıyla doldurur, ancak sevgilisi ona firkat zehrini içirir.

Mecmuada bulunan diğer kıta, "Birâderim Cemâl Efendinin Bir Varaka-i Manzûmesi Zuhûruna Yazılmışdır" başlığını taşımaktadır (Şevket Gavsî, 1308, s. 26). Bu başlıktan da anlaşılacağı üzere Şevket Gavsî, kardeşi Cemâl Efendi'nin kaleme aldığı bir manzumeye olan beğenisini yazdığı kıta ile dile getirmiştir. Kıtanın ilk beytinde biraderinin şiirini okuyunca mutluluk gözyaşları akıttığını ifade eden Gavsî, onun şiirini parlak ve feyizli olarak niteler. İkinci beyitte ise şair, Cemal Efendi'nin şiir yazma gayretinin daim olması için duada bulunur.

Kıtanın ardından mecmuada bir gazele daha yer verilmiştir (Şevket Gavsî, 1308, s. 26). Şevket Gavsî "Tağlara" redifiyle yazdığı gazelinde, dağları temaşaya daldığı bir an gönlünden ve zihninden geçenleri dile getirmiştir. "Âlî, ulvî ve maâlî" gibi kelimelerle yüceliği öncelenen dağlar, şairin şiirdeki ilham kaynağıdır. Yer yer tahkiyeli anlatımın hâkim olduğu manzumede, şair seher vakti yüce dağların manevi bir lisanla söyleştiğini görür. Bu esnada her yer şendir, latif bir rüzgâr eserken nehirlerin "âb-ı hayât" gibi olan suyu da dağlara akmaktadır. Seher bülbülleri manevi bir zevkle, şevk dolu nağmelerini dağlara doğru söylemektedir. Bülbülünün sedef gagalarından dağlara saçtığı birer sihr-i helal örneği olan inci gibi şiirleri, şair safa dolu bir kalp ile dinler. Dağların tepesini bürüyen bulutlara sevgilinin hayali yansır. Kara taşlar böylece yârin güneş gibi cemaliyle aydınlanır. Şair bir süre sessizce ama hayran bir eda ile güneşin dağlara altın saçtığı bu manzaranın seyrine dalar. Vakit sabah vaktidir, güneş doğmaktadır. Şair güneşin doğuşunu, sevgilinin cemalinin ufukta tulu etmesiyle

özdeşleştirir. Gazelin makta beytinde geçen “yazık ki bir rüya imiş, ben uyandım” ifadesiyle şairin hayal âlemindeki bu temasının bir rüya olduğu anlaşılır.

Mecmuanın sonunda “Kitâbe-i Seng-i Mezâr” başlıklı bir mesnevi bulunur (Şevket Gavsî, 1308, s. 29). Hikemî bir üslupla yazılan manzumede şair, fani olan dünyanın zevkine ve safasına aldanılmaması gerektiğinden söz eder. Mesnevîde geçen “On beşdi senem basdım şu hâke” mısraı, Gavsî’nin on beş yaşındayken ilk şiirlerini kaleme alıp *Bahâr-ı Hevesim*’de topladığını gösteren net bir ifadedir. Kendisini ana kucağında nazla büyüyen güzel bir kıza benzeten şair, büyümüş ve dünyadan hiçbir zevk almadan mahzun bir şekilde hayalen kabre girmiştir. Mesnevinin sonlarında geçen “Bir gün olur ki sen de girersin/Bir teng-nâ-yı kabre esersin” beyti yazılış gayesini açıklar niteliktedir. Şairin amacı okuyucuya nasihat etmek ve anlattıklarından ibret alınmasını sağlamaktır.

Sonuç

Danişî-zâde Şevket Gavsî, son dönem Osmanlı şairlerindedir. Üstadane ney üfleyen ve musiki ile de oldukça yakından ilgilenen Şevket Bey, Mevlana’dan etkilenmiş ve Mevlevilik kültürüyle büyümüştür. Bunun yanı sıra Gavsî mahlasıyla şiirler kaleme almıştır. Sebki Hindî’nin ve özellikle Muallim Naci’nin onun şairliği üzerinde büyük etkisinin olduğu bilinmektedir. *Bahâr-ı Hevesim*, *Gülzâr-ı Şebâb*, *Manzûm Târih-i Enbiyâ*, Şair Daniş Bey, *Müntehabât-ı Fârisiyye*, *Kavâid-i Fârisiyye* ve *Nesirlerim* onun eserleridir.

Bu çalışmada Gavsî’nin ilk eseri olan *Bahâr-ı Hevesim* ele alınmıştır. Mecmua niteliğindeki eser 3 mesnevi, 4 terci-i bend, 4 gazel, 3 kıta ve 1 müseddes olmak üzere 15 manzumeden müteşekkildir. Kimi manzumelerin başlıklandırıldığı mecmua, Berat Kandili vesilesiyle yazılmış bir mesnevi ile başlar. İkinci mesnevi felekten şikâyet için yazılmıştır. Didaktik bir üslupla yazılan ve dünyanın geçiciliğinden bahsedilen diğer mesnevi mecmuanın sonunda yer alıp “Kitâbe-i Seng-i Mezâr” olarak başlıklandırılmıştır. Eserdeki terci-i bendlerin ilki dönemin sultanı II. Abdülhamid için yazılmıştır. *Bahâr-ı Hevesim*’de şairin reel hayatına dair kimi izler görmek de mümkündür. Nitekim hususi olarak başlıklandırılan iki terci-bendinin biri Gavsî’nin ders aldığı ve onu çok etkileyen bir hocasından ayrılığı sonrası duyduğu derin üzüntüyü dile getirmek için kaleme alınmıştır. Diğer ise kız kardeşi Aliye Fatma’nın vefatı üzerine annesini teskin etmek amacıyla yazılmıştır. Dördüncü terci-i bendin âşıkane tarzda, sevgilinin vefasızlığından şikâyet için yazıldığı görülür.

Mecmuadaki gazeller klasik edebiyatın geleneğine uygun olarak aşk muhtevalıdır. İlk gazelde Gavsî aşka dair düşüncelerini ve Mevlana’ya olan muhabbetini dile getirir. İkinci gazel Muallim Naci’nin bir gazeline naziredir. Üçüncü gazel yine âşıkane olup maşuğun vefasızlığını konu edinir. Mecmuadaki son gazel şairin bir seher vakti dağları teması sırasındaki duygularını muhtevidir. Eserde yer verilen ilk kıta yine sevgilinin

vefasızlığından şikâyeti konu edinir. İkincisi şairin kardeşi Cemal Efendi'nin yazdığı manzumeye beğenisini ifade maksadıyla kaleme alınmıştır. Mecmuada bulunan müseddesin ise yine kız kardeşinin vefatı sonrası Gavsî'nin yaşadığı üzüntüyü dile getirmek, nazmın da şairin kız kardeşinin ölümüne tarih düşürmek için yazıldığı görülmektedir.

Bahâr-ı Hevesim genel olarak Şevket Gavsî'nin farklı nazım şekilleriyle gelişigüzel yazdığı şiirlerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş izlenimi vermektedir. Onun henüz 18'li yaşlarda kaleme aldığı bu manzumelere, şairliğe heves eden bir çocuğun deneme mahiyetinde kaleme aldığı şiirler gözıyla de bakılabilir. Nitekim mukaddime mahiyetindeki önsözünde Şevket Gavsî, eserinin isminden hareketle şiirlerini dalından zamanız koparılan çiçeklere/meyvelere benzetmiştir. Mecmuasındaki manzumelere bakılarak onun aruza hâkim, divan şiiri geleneğine de oldukça vakıf olduğunu söylemek mümkündür. Şair nispeten daha güçlü sayılabilecek şiirlerini, ikinci eseri olan *Gülzâr-ı Şebâb* ismiyle bir araya toplamıştır. Bu çalışmayla Şevket Gavsî'nin kaynaklarda adından söz edilen ancak daha evvel üzerinde durulmayan *Bahâr-ı Hevesim* isimli eseri şekil ve muhteva açısından incelenmiş, böylece eserin literatüre kazandırılması amaçlanmıştır.

Etik Kurul İzni *Bu çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir. Yaşayan hiçbir canlı (insan ve hayvan) üzerinde araştırma yapılmamıştır. Makale edebiyat sahasına aittir.*

Çatışma Beyanı *Makalenin yazarı, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisi bulunmadığını, dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan eder.*

Destek ve Teşekkür *Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluşun destek alınmamıştır.*

Kaynaklar

- Birdal, T. (2013, 20 Aralık). *Dânişmendzâde Şevket Gavsî'nin Gülzâr-ı Şebâb'ının transkripsiyonu ve incelemesi*. (Tez No.: 333692) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Demirel, Ş. (2004). "Divan şiirinde redd-i matla." *Bilig*. Güz/S.31: 161-177.
- İnal, İbnülemin M. (1969). *Son asır Türk şairleri*. C.1. Millî Eğitim Basım Evi.
- İpekten, H. (1996). "Gazel", *Diyanet vakfı İslam ansiklopedisi*. C. 13. Diyanet Vakfı Yay.
- İpekten, H. (2005). *Eski Türk edebiyatı nazım şekilleri ve aruz*. Dergah Yay.
- Uslu, R. (2020). "Mahmut Şevket Özdönmez". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. [Erişim Tarihi: 01.10.2022]. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ozdonmez-mahmut-sevket>
- Özalp, Mehmet N. (1986). *Türk mûsikîsi tarihi*. C. II. Müzik Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Şevket Gavsî (1308). *Bahâr-ı Hevesim*. İstapan Matbaası
- Tâhirü'l-Mevlevî (1973). *Edebiyat lügatı*. (Neşr: K. E. Kürkçüoğlu). Enderun Kitabevi.
- Üstüner, K. (2007). *Divan şiirinde tasavvuf*. Birleşik Kitabevi.
- Yüksel, S.-Safa Y. (2020, 17 Kasım). "İsmail Safa". *Türk edebiyatı isimler sözlüğü*. [Erişim Tarihi: 02.10.2022]. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismail-safa>

[Transkribe Metin]

[Eserin Kapak Sayfası]

Bahâr-ı Hevesim

Muhtedir görmedeyim ey Ğavsî
Fıtraten şî'r ile inşâda seni
Vâlihîm sevĸ iden isti'dâda
Bu güzel sözleri inşâda seni
İsmâ'îl Şafâ

Ma'ârif Nezâretiniñ Ruĸşatıyla Tab' Olunmuşdur

Ķonstantîniyye

[İstepân Maţba'ası] 'Atîĸ-i Żabţîye Soĸaĸında Numro 63

1308

[3] Ahmed Cemâl Efendi Birâderimiziñ İhdâ Buyurdukları Takrîzdir¹

Kardeşim!

Maḥşûl-i bahâr-ı ömrüñüz olan şu eseriñiz gülîstân-ı edebîñ bir tâze nihâli denilmekle sezâdır. Hâvî olduğu manzûme-i ezhâr pek rebîî, pek ṭabîîdir. Her birisinde bir bü-yî şafâvî var, ḳalbi tenşîṭ ediyor. Hevesât-ı şebâneñiz, teraḳḳiyât-ı âtiyeñize bir enmûzec olduğu için mazhar-ı ḥüsn-i ḳabûl olacağına şübhe edilemez. Her hâlde şâyân-ı tebriksiñiz kardeşim.

Aḥmed Cemâl

[4] Muḳaddime

Bahâr-ı Hevesimiñ müteşekkil olduğu evrâḳ ve ezhâr nâ-be-mevsim yazıldığı cihetle tâmu'l-es mâr olmadığı bedîdârdır. Faḳaṭ benim gibi henüz şî're intisâb edeli bir sene olmuş bir nev-heves, daha ṭoğrusı bir çocuğun söyleyebileceği şî'rlere güzel olamayacağı da ma'lûm-ı ulî'ebşârdır.

Şu mecmu'acığın vaż'-ı enzâr-ı üdebâ etmekden ben de ḥayâ ediyorsam da yek nazarda mağlûb-ı heves olduğumı anlayarak vuḳû' bulan ḥaṭâyâmı dâmen-i 'afv u musâmaḥa ile setr buyuracakları şîme-i mürevvet-pesândâneleri muḳteziyâtından olduğunı bildiğimden mağrûren cesâret-yâb oldum. Ümid ediyorum ki ileride şu nâçiz es erimden iyi eserler vücûda getirmege muvaffaḳ olurum.

Dânişî-zâde

Şevket Ğavsî

[Mesnevî]

[5] 307 Senesine Müsâdif Leyle-i Berât-ı Kesîrû'l-Berekât İçin Söylenmiştir

[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]

Merḥabâ ey leyle-i 'âlî-şafâ

Nûra ğarḳ etdiñ cihânı merḥabâ

Ey laṭîf ismi olan leyl-i berât

Raḥmet-efşân-ı ḳulûb-ı kâ'inât

¹ Latin harflerine aktarılırken eserin tertibi korunmuş, neşredildiği tarih (1308/1891) dikkate alınarak eser günümüz imlasına göre okunmuştur. Köşeli parantez içindeki rakamlar matbu metnin sayfa numaralarını göstermektedir.

Bir meserret eylediñ baħş 'âleme
Geldi rûh-ı câvidânî âdeme

Haħk-ı tavşifiñ ne mümkündür 'ayân
Eylesin bir şîr ile şâ'ir beyân

Lîk var bir cezbe dâ'im eyliyor
Gönlümü pür-cüş hâmem söylüyor

[6] Merħabâ ey leyle-i 'âlî-şafâ
Nûra ğarķ etdiñ cihâni merħabâ

[Terci-i Bend]¹

Velâdet-i Hümâyün-ı Hâzret-i 'Abdu'l-Hamîde 308

[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]

Her cihetde etdi envâr-ı meserret işti'âl
Müşta'il her yerde esrâc-ı meserret işti'âl
Tâl'at ile oldu âsâr-ı meserret bî-mis'âl
Hüzni 'Os_mânîleriñ olmaz mı şimdi pâyimâl

*Revnaķ-efzâ-yı vücûd oldu bugün sultân Hamîd
Tâl'at ile oldu âlem nâ'il-i lutf-ı mezîd*

Tâl'at ile çıķdı zulmetden şeb-i yeldâ bile
Tâl'atinden iķtibâs-ı nûr eder minâ bile
[7] Milleti ğarķ-ı sürûr oldu şeb-i pertâb ile
Kurretü'l'-ayn oldu efrâd-ı ümem şâdâb bile

*Revnaķ-efzâ-yı vücûd oldu bugün sultân Hamîd
Tâl'at ile oldu âlem nâ'il-i lutf-ı mezîd*

¹ Köşeli parantez içinde yazılanlar metne tarafamızca eklenmiştir.

Pâdişâhım çok yaşa elzem vücûduñ 'âleme
 Kim 'amîm olmuşdu ihsânıñla cûduñ 'âleme
 Müncelî olmakda her şüretle sûduñ 'âleme
 Şâyi' olmuş ni'met-i kudret-nümûduñ 'âleme

*Revnağ-efzâ-yı vücûd oldu bugün sultân Hamîd
 Talât ile oldu âlem nâ'îl-i lutf-ı mezîd*

Sâye-sâz oldu bize şeh-bâl-i şâhânıñ seniñ
 Dâ'imâ şâd eylesin Hâk bâl-i şâhânıñ seniñ
 Eyliyor tebrik-i 'âlem sâl-i şâhânıñ seniñ
 Da'im olsun cilve-ger-i ikbâl-i şâhânen seniñ

[8] *Revnağ-efzâ-yı vücûd oldu bugün sultân Hamîd
 Talât ile oldu âlem nâ'îl-i lutf-ı mezîd*

Baħr-i cûduñ oldu sultânım mis âl-i selsebîl
 Aşdıķâya ile ibzâl-i 'aţûfet fî sebîl
 Biñ şebi böyle yetişdîrsin saña Rabb-ı celîl
 Pâdişâhım çok yaşa 'ömrüñ tavîl olsun tavîl

*Revnağ-efzâ-yı vücûd oldu bugün sultân Hamîd
 Talât ile oldu âlem nâ'îl-i lutf-ı mezîd*

[Gazel]

[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]

Vâķıf-ı sırr-ı süveydâ olmadan dâñâ-yı 'aşķ
 Zevķ-i sevdâvîyi iclâl eylemiş bîñâ-yı 'aşķ

'Aşık u ma'sûķ maźmûn ile nâsûtilere
 Feyz-i lâhûtîyi tazmîn eyliyor fetvâ-yı 'aşķ

[9] Taħt-gâh-ı Sidre üzre ğaşy olur Rûħu'l-emîn
 Ğurre-i mihr-i nigâr olduķda evc-ârâ-yı 'aşķ

Eylemiş ervâh-ı 'illiyîni ser-mest müdâm
Neşve-i vecd-âver ile cur'a-i şahbâ-yı 'aşk

Şevk-i nûş-â-nûş ile âheng-i rindân-ı elest
Nev-'arûs-ı fıtrata olmuş heves-peymâ-yı 'aşk

'Arz-ı didâr eyleyip düşîze-i feyz-i 'amîm
'Andelîb-i gülşen-i 'ömri ider şeydâ-yı 'aşk

Neşve-i câvid ile ey bülbül-i kudsî şafir
Çıñlasın âvâze-i mestânedden minâ-yı 'aşk

Mebde-i 'ilmü'l-yağîn ü menba'-ı 'ilm-i ledün
Pür-me'âlîdir ser-â-ser kenz-i lâ-yefnâ-yı 'aşk

Şâhid-i 'işmet-serâ-yı ma'nevîdir maşdarı
Tıynet-i pâk-i beşer olmuşsa da me'vâ-yı 'aşk

[10] Pertev-i nûr-ı hüviyyetten vedâd eyler zühür
Kâlb-i 'âlû'l-âle te'sîr eyliyor ma'nâ-yı 'aşk

İ'tibâr et kâlb-i 'âlîde kurulmuş taht-ı 'aşk
İ'tirâf et mürtefî'dir rütbe-i 'ulyâ-yı 'aşk

'Atf-ı çeşm-i ibtisâr et çâr-bâğ-ı 'unşura
Cezbe mâhiyyâta vermiş çehre-i zîbâ-yı 'aşk

Kâ'inâtı etmiş esrâr-ı tevellâ Mevlevî
Nâle-senc olmaqla bezm-i evliyâda nây-ı 'aşk

Mes.nevî-h'ân oldu Tübâ üzre murğ-ı bâğ-ı huld
Vâlih-i esrâr-ı 'aşk olmağda mevlânâ-yı 'aşk

Zîver-i nûr-ı kemâlât eyleyip cevlangeri
Cevher-i zâtiyyete revnağ verir âlây-ı 'aşk

‘Aşk taḥṣīl eylemek müşkildir ey şüret-perest
 Āh kim ey bir baḥr-i mevc-ā-mevc imiş deryā-yı ‘aşk

[11] Bāriḳa-perdāz olur āfāḳa āh ‘āşıkān
 De’b-i ribātu’l-cemāl olduḳda istiḡnā-yı ‘aşk

‘Āşık-ı nā-leşkerim firḳatde Ğavs-ı el-ḡiyās
 Vaḳf-ı şahrā-yı cünün etdi beni leylā-yı ‘aşk

Bir Lisān Mu‘allimiñ Talebesinden İftirākı Hasebiyle Talebesi Lisānından Şoñ Dersde Oḳunmaḳ Üzre Yazılmışdır

Üstād-ı muḥteremimiz!
 ‘İlm-i lisān ki vāsıta-i ma’şet-i insāndır. Anı lāyıkıyla taḥṣīl edeniñ her kārī āsāndır. Maḥrūm olan ise her yerde düçār-ı ḥavf u ḥırmāndır. Bu ḥaḳīḳatin şihḥati her zemān nümāyāndır. [12] Vādī-i ta’līmde ilk ḥaṭvemiziñ rehberi efendimiz üstādımız olduḡu ma’lūm-ı cihāniyāndır. Bu ni‘met-i ‘uzmāniñ edā-yı teşekkürü ḡayr-ı ḳābil olduḡu da ḥāric-i ez-dā’ire-i reyb ü ḡümāndır. Çi fā’ide ki bugün ḥālimiz pek perīşāndır. Zīrā üstādımız şimdi bizden girizāndır. Bu ḥāle cümlemiz giryān olsaḳ şāyāndır. Ne yapalım ‘adet-i dīrīne-i kevn ü mekāndır. Cenāb-ı Ḥaḳḳıñ luṭfi firāvāndır. Derūnumuzdaki yaraya merhem urandır. Çünki bundan şoñra işimiz zār u fiḡāndır. Şāhidi ise ātidedeki tercümāndır.

[Terci-i Bend]

[fā’ilātün fā’ilātün fā’ilātün fā’ilün]

Ḳalb-i şākirdāna etmişdir cünūd-ı ḡam hüçüm
 Uş bugün eṭrāfı şarmışdır bütün dūd-ı ḡamum
 Yaḡmada şimdi fezā-yı dilde bārān-ı semūm
 Bir ḳıyāmet ḳopdı ḡüyā muḫlim olmuşdur nücüm

[13] Ḥasret-i üstād ile min ba’d biz ḳan aḡlarız
 Ḥazret-i üstādı yād etmekle her ān aḡlarız

Sürdi bir meydān-ı āteş-zāya fikr-i iftirāk
 Cümlemiz yandıḳ o nār-ı ḥasrete bi’l-iftirāk

Muttaşıl akmakda tırmaz böyle eşk-i iştiyâk
Görmemişdi didemiz aşlâ bu rütbe ihtirâk

*Hasret-i üstâd ile min ba'd biz kan ağlarız
Hâzret-i üstâdı yâd etmekle her ân ağlarız*

Ma'nevî evlâdın olmuşduğ biz ey üstâd sen
Biñ mülâyim söz ile etdiñdi ta'lîm-i sühan
Şimdi güç gelmez mi söyle oldu bir beytül-ğazen
Gönlümüz terk eylediñ çünkü bizi birden neden

*Hasret-i üstâd ile min ba'd biz kan ağlarız
Hâzret-i üstâdı yâd etmekle her ân ağlarız*

[14] Sa'y iderdiñ güşîş-i tullâb için sen her zemân
Muẓdaribdiñ bilmeseydi dersi şâkirdiñ o ân
Ğayretiñ teslîm olunmuşdur seniñ yokdur gümân
İşte bürhân-ı celîdir şu kelâma bak hemân

*Hasret-i üstâd ile min ba'd biz kan ağlarız
Hâzret-i üstâdı yâd etmekle her ân ağlarız*

Şimdiden sonra cüdâyız gerçi ey 'âlî-nejâd
Senden ayrılmaz gönül hîç eyleriz her demde yâd
Himmat-i 'ulyÂñ ile biz eyledik kesb-i sedâd
Eylesin müzdâd 'ömrüñ dâ'imâ Rabb-i 'ibâd

*Hasret-i üstâd ile min ba'd biz kan ağlarız
Hâzret-i üstâdı yâd etmekle her ân ağlarız*
4 haziran sene 1308

[Terci-i Bend]

[15] Hem-şîresi Vefât Etmiş Bir Çocuk Lisânından Vâlidesine
[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

Enîs-i haţırın olmuş idim ey mâder-i cânım
Benim de artdı hicrânım seniñ derdiñle heycânım

Sirişk-i nâzıñıñ aqmaqladır bu zâr u efġanım
Bunu söyler saña aġlar dem-â-dem çeşm-i giryânım

*Gül ey mâder neden ĩcâb eder göġsüñ urursun sen
Ne derdiñ var baña söyle ne âh eyler tırursun sen*

Baġardı bir zemân çeşmânıña şimdi güzel gözler
Ķapandı gitdi de ġatırda ġaldı ol ġazın sözler
Niġeh-bândır dü didem dâ'imâ didârını gözler
O gitmişdir faġat göñlüm inanmaz 'avdetin özler

*Gül ey mâder neden ĩcâb eder göġsüñ urursun sen
Ne derdiñ var baña söyle ne âh eyler tırursun sen*

[16] Ķaçırdıñ uyġuñı vehm ü ġayâlât oldu manzûruñ
Ķayâlât ile ey mâder ne ġâlât oldu manzûruñ
Niçün giryân olursun sen muġâlât oldu manzûruñ
Maġall-i 'aġl olan evġâm-ı âlât oldu manzûruñ

*Gül ey mâder neden ĩcâb eder göġsüñ urursun sen
Ne derdiñ var baña söyle ne âh eyler tırursun sen*

Göñül ġâ'il olur mı ġiç sen ol nâlân u ben ġandân
Seniñ bu ġâl-i ġüznüñle derünüm aġlıyor her ân
Biraz tesġin-i ġüzn itsek bıraġsañ nâlişi bir ân
Efendim mâderim olsaġ seniñle bir [de] süġandân

*Gül ey mâder neden ĩcâb eder göġsüñ urursun sen
Ne derdiñ var baña söyle ne âh eyler tırursun sen*

[ĶIT'A]

[17] Hem-şirem 'Aliye Faġmânıñ Vefâtı

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

Ey ġariġ-i baġr-i raġmet ey benim cân ġ'âherim
Ķalb-i zâr-ı Ķavs ĩyi ġasretle etdiñ pür-elem

Vermedi bir ân saña fırsat felek bilmem neden
Sürmeden zevk-i hayâtı eylediñ 'azm-i 'adem

Şorsalar mahşerde hattâ bu kelâmı söylerim
Şübhe yokdur sen şehidsin genç iken olduñ verem

Söyledim târîh-i fevtiñ hüzn ile giryân olup
Çıkıdı 'arşu'llâha rûh-ı Fâtıma el-ḥaḥ bu dem 1308

[18] Müseddes

[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]

Eylesem rîzân şimdi dâdelerden ben nemi
Var yeri eyvâh gâ'ib eyledim ol gül-femi
Nerde bulsam âh gitdi kabre öyle hem-demi
Lâyık olmaz mı baña sen söyle nûş etmek semi
Herkesiñ hâlince vardır şübhesiz derd ü gamı
Görmedim aşlâ meserret rûzı ben dünyâda hiç

Etdi bir gül gönlümi şimdi benim hâr ile cerḥ
Var bu teşbihim düşün bir firḳat izhâr ile cerḥ
Etdiği günden beridir zülf-i zer-târ ile cerḥ
Gönlümü her ân aḳar ḳanlar olur nâr ile cerḥ
Ḥançer-i dehr ile meşkiñ bunca ekdâr ile cerḥ
Var mıdır imkân 'ayân-ı¹ ḳalbimi bünyâda hiç

[19] Böyle Mecnûnâne ser-mestâne efkârımla ben
Böyle maḥzûnâne dem-bestâne eṭvârımla ben
Çok perişân oldum âhir hâl-i idbârımla ben
Pençeleşdim cenk etdim her dem aḡyârımla ben
Bunca ḳahr u gam ile ṭolmuş dil-i zârımla ben
Yokdur ems âlim şanırsam dehr-i hüzn-efzâda hiç

Dilde bir âteş bıraḳdı yâr ḫâlâ Ğavs_iyâ
Sönmedi gitdi de oldu dūzah-âsâ Ğavs_iyâ
Pek ḫarâb oldu gönül iḳlîmi ḫaḳḳâ Ğavs_iyâ

¹ Metin أيان şeklinde yazılmıştır.

Âhîretde eylesin ma'mûr Mevlâ Ğavs_iyâ
Keştî-i hâmem olur mağrûk-ı deryâ Ğavs_iyâ
Göz yaşımından gelmiyorlar kimseler imdâda hiç

[Mesnevi]

[mefûlü mefâ'îlün fe'ülün]

[20] Ey tâlî'-ı dÛn nedir bu hâlet
Verdiñ baña dâ'imâ melâlet

Var mıydı 'aceb benim günâhım
Ezfûnter iken bütün gün âhım

Ben sâlik idim tarîk-i Hâkka
Sen mâlik idiñ farîk-i Hâkka

Gel cürmüñi i'tirâf eyle
Toğrı yola inhirâf eyle

Cevriñle beni harâb kıldıñ
Her demde baña 'azâb kıldıñ

Göstermediñ ey siyâh bahtım
Aşlâ baña bir refâh bahtım

Her işde ider misin bahâne
Göndermeğe biñ belâ cihâne

[21] Zann itme şaķın melâlim artar
Miħnet çekerek kemâlim artar

Ėahriñla seniñ gönül kıocaldı
Terk etdi seni faķaķ oĖ aldı

Yaķdıñ dilimi kebâb kıldıñ
Çeşmim yaşını şerâb kıldın

[Terci-i Bend]

[fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün]

Diñle zâlim baķ neler söyler saña
Ķalb-i maħzûnum cevâb eyler saña
Söylüyor dîdem cefâ-perver saña
Ħâl-i zârımdan ħazîn şeyler saña

*Ârız olmaz mı baña her ân baña
Rûz u şeb gelmekde bin hicrân baña*

[22] Sen beni ey Leylî-i âħir zemân
Eylediñ Mecnûn mis'âli el-emân
Ħasretiñle eylerim dâ'im fiğân
Merĥamet etmezseñ ey şüh-ı cihân

*Ârız olmaz mı baña her ân baña
Rûz u şeb gelmekde bin hicrân baña

Naẓîre-i Ğazel-i Ħazret-i Mu'allim

[mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün]

Cilâ-yı dil ile âyîne-i dildâr olur 'âlem
Serâ'ir fâş olur baķdıķça pertev-bâr olur 'âlem

Cemâl-i yârı her yerde gören ĥaķîķatdır
Değildir dîde-i şürî baķarsañ târ olur 'âlem

[23] Şafâ-yı vecd ile bulsa derûnuñ incilâ elbet
Görürsin âfitâb-âsâ cemâl-i yâr olur 'âlem

Dil-i 'uşşâķdan aşlâ cüdâ düşmez Ħudâ zîrâ
Tehî mi cûşiş-i tevĥîd ile zehĥâr olur 'âlem

Olur çeşm-i ĥaķîķat-bînim ey Ğavsî teşâdüfle
Nice şun'-ı Ħudâya dâ'imâ dîdâr olur 'âlem

Ġazel*[mefā ilün mefā ilün mefā ilün mefā ilün]*

Esîriñ olduġu demden emîr-i ‘aşk olan gönlüm
 Ĥarâb-âbâda dönmüşdür serîr-i ‘aşk olan gönlüm

Revâ mı ‘aşkıımı redd eylediñ yok mı hîç inşâfiñ
 Musahħhardı saña ġurbândı şîr-i ‘aşk olan gönlüm

[24] Yıkıldı âsmân-ı dil o berġ-i cevri ü hicriñden
 Nücüm ile dem-â-dem müstenîr-i ‘aşk olan gönlüm

Naşıl feryâd ider elbet görürsin rûz-ı maħşerde
 Şikâyet eyleyip Ĥaġġa ġabîr-i ‘aşk olan gönlüm

Ne zann itdiñ çeker mi bâr-i firġat hîç olan memlû
 Bu rûtbe derd ile zâten de sîr-i ‘aşk olan gönlüm

O şûhûñ ‘aşkına dâ'im neden tırılmaz yanar Ġavsî
 Yine vazgeçmiyor andan esîr-i ‘aşk olan gönlüm

[25] [ĶİT'A]

Dîġer*[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]*

Bir civân-i zî-cemâliñ oldu dil dîvânesi
 Eyledim zencîr-i ‘aşġa şûbhesiz ben ser-fürü

Ser-fürü etmekdeyim çokdan beri ol dilbere
 Merġamet etmez de göstermez baña bir hoş-rû

Emrini icrâ için her ân baġarken çeşmine
 Baġmıyor bir kerre rûy-ı zerdime Allâhım o

Gözyaşım la tıldurup dâmânımı ‘arz eyledim
 ‘Âşık-i bî-çâre kim redd etme cânânım deyu

Ȧtmağ isterken şerâb-ı vaşlını bir cür'adan
İstiyor ol zehr-i firqatden içirmek biñ sebû

Ġavs iyâ imdâd ider Ġağdır mu'în ol sen emîn
Dest-gîriñ olmasın hiç kimse Allâhiñ ulu

[KİT'A]

[26] Birâderim Cemâl Efendiniñ Bir Varağa-i Manzûmesi Zuhûrına Yazılmışdır
[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]

Gördi bir feyz-i celî ol şîr-i pertev-bârdan
Dîde Ȧldu eşk-i şādîler âkıtdı bil Cemâl
Sa'yiniñ meşkûr olsun dâ'imâ ey zî-kemâl
Mağlab u mağşûd-ı nâçizim budur ħünkârdan

[Gazel]

[fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilâtün fâ ilün]

Bir seher vağtinde inmişdim şu 'âlî tağlara
Sölyüyordum 'aşk ile mâlî me'ali tağlara

Bir lisân-ı ma'neviyle söyleşir tağlar bütün
Ȧğların 'ulvî olur her ħasb-i ħâli tağlara

[27] Her taraf şâtır nesim-i pür-leğâfet esmede
Cüy-bârıñ aqmada âb-ı zülâli tağlara

Zevk-i rûhâniye Ȧalmış 'andelibân-ı seher
Nağme-i şevk-âveri vermiş cemâli tağlara

Şaçdı minğâr-ı şadefden bülbül-i deryâ fevâ'id¹
Mevce mevce ħaylî eş'âr-ı le'ali tağlara

¹ Mısrada vezin aksamaktadır.

Bir şafâ-yı kalb ile ol şâ'iriñ eş'ârını
Diñledim söylerdi bir sihr-i helâli tağlara

Lîk dūd-âlūd idi zirvât u etrâf-ı cibâl
Yârimiñ 'aks eylemişdi levn-i hâlî tağlara

Öyle meş'alsiz idi hâl-i siyâhıyla cibâl
Şems-i vech-i yâr virmişdi zülâli tağlara

Görmedim bilmem ne yandan toğmuş ol hırşîd-i ân
Nâşirü'l-envâr olup gelmiş bu hâlî tağlara

[28] Dil tülû' ile ğarîķ-i mevc-i envâr-ı sürür
Oldu terk etdi o bâl-i pür-melâli tağlara

Bir zemân hayrân u sâmit tırduķ ammâ soñradan
Verdik ilân-ı muħabbetle kemâli tağlara

El ele verdik çekildik bir t̄ariķ-i 'avdete
Âfitâbiñ zer şaçarken reng-i âli tağlara

Ġaşy olurdum bakmadayken rüyuna cānānımıñ
Yağdırırdı nūr-ı ümîd-i vişâli tağlara

Ĥayf kim rü'yâ imiş ben âh uyandım mähımıñ
Nışf-ı şebde devre çıķmışdı Ĥayâli tağlara
[Mesnevi]

[29] Kitâbe-i Seng-i Mezâr

[müstefilâtün müstefilâtün]

Tır geçme bak bir dem şu mezâra
Zâ'ir nazâr et beytül-ķarâra

Söyler lisân-ı hâlîm saña çok
Yoķdur fenâda hâl-i bekâ yoķ

Aldanma dehriñ zevķ u şafâsı
Bir pula değmez muħkem binâsı

Sen mis_li ben de sevdim cihânı
Vaḳtiyle ammâ şimdi şu ânı

Andan güzel buldum mâcerâyı
Diñle bulursun sen de şafâyı

On beşdi senem başdım şu hâke
Dârü'l-ḳarâra iḳlîm-i pâke

[30] Bir kız idim ben olduḳça ḥüsnâ
Fânî bilirdim dünyâyı ra'nâ

Bir şeyden etmezdim infi'âli
'Âlî bilirdim Allâhı 'âlî

Nâzik büyürdüm âgûş-ı mâder
Pister baña olmuşdı birâder

Vâlidle şard etdiler emekler
Bunlarla hepsi ümîdle bekler

İmdi zâ'ildir anlarıñ hep
Şimdi mezârım gel sen de tep tep

Bir gün olur ki sen de girersin
Bir teng-nâ-yı ḳabre erersin

Añlarsın ol dem zevḳ-i ḥayâtı
Kim şâmil olmuşdur çok nûkâtı

[31] Dünyâda zâ'ir imâni ḥâşıl
Eyle ölmezem işte emâs il

Ḵannetme aşlâ memnûn sen olduñ
Bî-şübhe şimdi maḥzûn sen olduñ

Zîrâ ki te's_îr etdi melâlim
Ḥâl-i ḥazînim ḥüzn-i maḳâlim

Artık uzatmam vermem kelâli
Gel sen edâ et hâk-ı celâli

Hissetdi kalbim bir ıztırâbı
Günlerde bir gün içdim şerâbı

Ġâyet hafî olmuşdı vefâtım
Toymaksızın ben verdim zekâtım

Bundan 'ibâret teslîm-i cânım
Buldum velâkin bâğ-ı cinânım

Âh âh diyip ben geçdim bu cândan
Allâh diyip de göçdüm cihândan

Hâk isteyince gitmez miyim ben
Fevt ol deyince bitmez miyim ben
Soñ